

ظہور و سقوط داعش

«بارویترد بے تہ ول مسائل امنیتی خاورمیانہ»

مؤلف

غلامرضا حسینحانی ہزاوہ

دکتری علوم سیاسی

سرشناسه	:	حسینخانی، غلامرضا، ۱۳۵۰ -
عنوان و نام پدیدآور	:	ظهور و سقوط داعش «با رویکرد به تحول مسائل امنیتی خاورمیانه»
	:	/ مولف غلامرضا حسینخانی هزاوه.
مشخصات نشر	:	تهران: زعیم، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	:	۱۷۰ ص. وزیری
شابک	:	978-600-240-231-8
وضعیت فهرست نویسی	:	فیپا
موضوع	:	داعش
موضوع	:	IS (Organization)
موضوع	:	تروریسم -- خاورمیانه
موضوع	:	Terrorism -- Middle East
موضوع	:	اسلام‌ستیزی
موضوع	:	Islamophobia
موضوع	:	امنیت ملی -- خاورمیانه
موضوع	:	National security-- Middle East
رده دی کنگ	:	۱۳۹۶ ح ۵ / ۵/۴۳۲ HV
رده بندی یویی	:	۳۰۳/۶۲۵
شماره کتابشناسی ملی	:	۵۰۴۸۵

✓ عنوان: ظهور و سقوط داعش، «با رویکرد به تحول مسائل امنیتی خاورمیانه»

✓ نویسنده: غلامرضا حسینخانی هزاوه

✓ ناشر: زعیم - ۰۹۶۳۰۳۳۴۴۹

✓ مدیر اجرایی: صالح خوارزمی

✓ ناظر چاپ: سینا خوارزمی

✓ چاپ و لیتوگرافی: امیدوار

✓ صفحه آرای: اکرم پهلوان

✓ نوبت چاپ: اول ۱۳۹۶

✓ شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

✓ قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

تهران - میدان انقلاب - کوچه شهید جنتی - بن بست فرسار - پلاک ۱۰ - طبقه ۳

انتشارات زعیم ۸۰ و ۶۶۹۲۰۰۶۰

انتشارات زعیم

۹	پیشگفتار
۱۱	فصل اول تروریسم و ریشه های آن
۱۱	مقدمه
۱۲	تروریسم و تعاریف آن
۱۵	تعریف مفهومی تروریسم
۱۵	شیوه ها و اهداف تروریسم
۱۷	دلایل بروز تروریسم
۱۹	ریشه های تروریسم
۱۹	ریشه های اقتصادی
۲۰	ریشه های روانی
۲۲	ریشه های سیاسی
۲۲	ریشه های ایدئولوژیک و دینی
۲۷	اقدامات تروریستی و راهبردهای مبارزه با آن
۳۱	همکاری های اسلامی و مبارزه با تروریسم
۳۱	چگونگی تمقق صلح عادلانه از طریق مبارزه با تروریسم
۳۳	فصل دوم وهابیت و پیامدهای تفکرات آنها
۳۳	مقدمه
۳۴	ریشه های تفکرات وهابیت در قرون نخستین اسلامی
۳۵	نقش استعمار در پیدایش وهابیت
۳۶	تشکیلات وهابیت
۳۷	مؤسسات و مراکز وهابی
۳۷	*رابطه العالم الاسلامی
۴۱	* مرکز امر به معروف و نهی از منکر
۴۲	* مدیریت کل فتوا و پژوهش
۴۲	* مجمع عمومی دانشجویان مسلمان جهان
۴۲	* دانشگاه ها و مؤسسات علمی تربیت مبلغ
۴۲	باورهای وهابیت
۴۲	میزان در تومید و شرک
۴۴	مراحل تومید
۴۵	بررسی مفهوم عبادت

۴۸	تقسیم تومید نزد وهابیان
۴۹	شرک
۵۱	شفاعت
۵۲	زیارت قبور
۵۲	وهابیت و مرمت تبرک
۵۳	استغاثه کردن
۵۴	پیامدهای تفکرات وهابیت
۵۴	۱. توهین به ارزش‌ها و مقدسات
۵۶	۲. ترور و فتنه فاشیست و ترور
۵۸	۳. تهدید منابع علمی
۶۰	۴. نگاه سلفی به تکوین و مدرنیته
۶۲	۵. ایجاد فتنه و تشویش افزایی
۶۳	پیامدهای اجتماعی-اساسی
۶۳	۱. ترویج فساد و فحشا از طریق فتاوی شرعی
۶۳	۲. انحراف از ابعاد اجتماعی اسلام
۶۶	۳. سوق دادن مسلمانان به سوی سطوح علمی، علم‌گزینی
۶۸	۴. دامن زدن به پدیده‌های اسلام‌هراسی
۷۳	پیامدهای بین‌المللی - سیاسی تفکرات وهابیت
۷۳	۱. زمینه مضور نظامیان غربی در کشورهای اسلامی
۷۵	۲. مقابله با انقلاب اسلامی ایران
۷۷	۳. ممانعت از تقریب مذاهب
۸۰	۴. تضعیف حکومت‌های اسلامی
۸۰	۵. تهدید امنیت داخلی از طریق فعالیت‌های تروریستی
۸۳	فصل سوم ظهور داعشی
۸۳	مقدمه
۸۴	شناخت زمینه‌های فکری گروهک سلفی تکفیری داعش
۸۴	مفهوم سلف و سلفیه
۸۵	میراث سلفیه به مثابه رویکردی اصلاًح گرایانه
۸۶	میراث سلف‌گرایی در زمان فلان
۸۶	وهابیت: مصادره سلف‌گرایی (قرن ۱۲ هجری تاکنون)

۸۷	ظهور داعش
۹۰	ساختار اعتقادی داعش
۹۱	باورها و اندیشه‌های داعش
۹۲	ساختار تشکیلاتی داعش
۹۵	مذب نیرو گروه تروریستی داعش از شبکه‌های اجتماعی
۹۶	تشکیلات اداری داعش
۹۷	قوه قضائیه داعش
۹۷	قوه مقننه داعش
۹۷	قوه مجریه داعش
۹۷	نظام اداری داعش
۹۸	داعش در بستر مجری شدن
۱۰۳	مضارافای مضور داعش
۱۰۴	واکنش نظام بین‌الملل به جابگاه داعش
۱۰۵	سیر تکوین داعش در عراق
۱۰۵	تاریخچه شکل‌گیری در عراق
۱۰۷	زمینه‌ها و علل تهاجم داعش به عراق
۱۰۹	علل تصرف زود هنگام شهرهای بزرگ عراق
۱۱۰	سیر تکوین داعش در سوریه
۱۱۱	رویکردها به فیزش داعش
۱۱۱	رویکردهای درونی عراق
۱۱۲	رویکردهای منطقه ای
۱۱۲	رویکردهای بین‌المللی
۱۱۳	رویکرد آمریکا در قبال داعش
۱۱۵	فصل چهارم نظریه‌های امنیت (با رویکرد منطقه‌ای)
۱۱۵	مقدمه
۱۱۶	بسترهای مطالعات امنیت
۱۱۶	بستر نخست: امنیت در پارچوب مطالعات امنیتی
۱۱۷	بستر دوم: امنیت در پارچوب آرمان گرایی
۱۱۸	بستر سوم: امنیت در پارچوب مطالعات کپنهاگ
۱۱۹	رتالیسم (واقع گرایی)

۱۱۹	 مفاهیم اساسی واقع گرایی
۱۲۰	 دولت گرایی
۱۲۱	 بقاء
۱۲۱	 خودیاری
۱۲۲	 نظریه موازنه قوا
۱۲۴	 رئالیسم تدافعی
۱۲۶	 رهیافت موازنه گرایی و توازن منطقه ای
۱۲۷	 نقش دولت و سیاست دفاعی در توازن منطقه ای
۱۲۸	 نقش منطقه ای ژئوپلیتیکی در امنیت منطقه ای
۱۲۹	 سازوکاران توازن منطقه ای در ساختار دوقطبی
۱۳۰	 توازن قدرت منطقه ای و اساس رهیافت نئورئالیستی
۱۳۱	 شکل بندی های سیاسی منطقه ای در رهیافت تملیلی نئورئالیسم
۱۳۵	 فرآیند سازمان دهی توازن منطقه ای در رهیافت نئورئالیسم تدافعی
۱۳۹	 فصل پنجم تحول مسائل امنیتی خاور میانه در کانون جهانی شدن
۱۳۹	 مقدمه
۱۴۰	 مطالعات امنیتی نوین
۱۴۱	 پارادایم دولت محور
۱۴۲	 ظهور دولت های مستقل
۱۴۲	 ظهور بازیگران مادون دولتی
۱۴۳	 ظهور بازیگران فرا دولتی
۱۴۳	 نقش هویت اجتماعی در شکل گیری داعش و تأثیر آن بر مطالعات امنیتی
۱۴۵	 شکل گیری داعش و تحول در مفهوم جغرافیای سیاسی
۱۴۷	 تأثیر اقتصاد بر مطالعات امنیتی با ظهور داعش
۱۴۹	 فصل ششم سقوط داعش
۱۴۹	 مقدمه
۱۴۹	 پایان داعش
۱۵۳	 شهدای مدافع مرع
۱۶۱	 بازتاب های شکست داعش در رسانه ها
۱۶۵	 منابع و مآخذ

پیشگفتار

از دیر باز خاورمیانه از مهمترین مراکز منازعه و مناقشه آمیز جهان محسوب می‌شود. این منطقه همواره از زمان شکل‌گیری آن به عنوان یک منطقه مهم و استراتژیک تعریف گردیده است. این منطقه تا سال‌های پایانی قرن بیستم و سال‌های آغازین قرن بیست یکم درگیر منازعات طولانی و بسیاری بوده است. شاید آمار جنگ‌های میان سال‌های ۱۹۶۲ تا ۱۹۹۵ که بالغ بر ۴۰ درگیری است، نمونه‌ای از این واقعیت می‌باشد. مطالعه تاریخ و سال‌های گذشته خاورمیانه بسیار نگران‌دهنده است. جنگ ایران و عراق، اشغال کویت توسط عراق، جنگ‌های طولانی مدت ارباب و اسرائیل، حمله نظامی آمریکا به منطقه، جنگ‌های داخلی، حملات تروریستی در داخل کشورها در کنار پویش‌های جدید اجتماعی و سرکوب جنبش‌های اجتماعی حاکی از بی‌قراری و وضعیت ناخوار امنیتی در منطقه است. اختلافات مرزی و سرزمینی، اختلافات قومی- مذهبی، مبارزات اینترنلوژیک، نفت و دخالت قدرت‌های بزرگ از جمله عوامل تأثیرگذار بر پویش‌های امنیتی خاورمیانه به شمار می‌روند. تمامی این مسائل منجر به باز تولید معضل امنیتی خاورمیانه و مناقشات آن گردیده است. به عبارت بهتر منطقه خاورمیانه یک منطقه امنیتی شده از آغاز پیدایش آن است. تension تنازع و درگیری در طول سالیان دراز در این منطقه تولید و با شکل‌گیری دولت‌های ملی و احادسات ناسیونالیستی در کنار هویت‌های قومی- مذهبی بیش از پیش پیچیده گردیده است. البته به‌تدریج دیگر شکل‌گیری فرآیند دولت و ملت‌سازی و ناسیونالیسم ملی در خاورمیانه باعث تحول مباحث امنیتی از درون دولت‌ها به میان دولت‌ها در قالب درگیری مرزی شد. همچنین همانگونه که برگشته تحول اجتماعی به همراه ظرفیت‌های جدید معایبی نیز به همراه دارد، شکل‌گیری گروه‌های فراطرفی تروریستی در این منطقه از جمله این موارد به شمار می‌رود. افزایش آگاهی، دستیابی به منابع قدرت، امکان بسیج و سازماندهی سریع گروه‌ها و فعال شدن گسل‌های قومی- مذهبی شرایط اقدام مستقل آنها را فراهم آورده است. از این رو، فرآیند جهانی شدن در کنار افزایش خودآگاهی و پویش‌های نوین اجتماعی (همانطور که در قالب حرکت‌های اجتماعی و دموکراتیک خواهی در منطقه شاهد هستیم) باعث فروپاشی دولت‌های مستبد و توسعه سیاسی و اجتماعی گردیده و فعال شدن گسل‌های قومی و بهره‌گیری از تعصبات بنیادگرایی گروه‌های افراطی را نیز به همراه داشته است. از دیدگاه دیگر فرآیندهای جهانی شدن به علت کاهش نقش دولت‌ها و نفوذ پذیر شدن مرزهای ملی - از طریق تکنولوژی ارتباطی، نقش شرکت‌ها و گروه‌های فراملی- فهم

امنیتی را به نوعی دچار تحول کرده است. شکل‌گیری گروه‌های تروریستی یکی از این تأثیرات به شمار می‌رود. به عبارت بهتر، گروه‌های فراملی تروریستی با استفاده از امکانات ایجاد شده در کنار تضعیف دولت‌ها در قالب کاهش کنترل آن‌ها مسایل امنیتی را از درگیری‌های میان مرزهای ملی و کشورها به سوی شکل‌گیری گروه‌های تروریستی فراملی و فروملی تغییر داده است.

داعش یکی از این گروه‌های افراطی است که در منطقه خاورمیانه رشد و گسترش یافت. حرکت سریع گروهی مسلح با نقاب و پوشش‌های سیاه و تسخیر قسمت‌های از سوریه و عراق شگفتی همگان را برانگیخت. دستیابی به تسلیحات پیشرفته و حاکم شدن بر قسمت اعظم کشور عراق، مناطق حساس در کنار کشتار خشونت آمیز مردم عراق و سوریه توجه جهانیان را به این گروه تازه شکل گرفته معطوف کرد. این گروه که خود را دولت اسلامی عراق و شام-داعش- نامید، پیش از این - یعنی از گروه القاعده و جماعت جهادی بود. فارغ از مسایل ایدئولوژیک و بنیادگرایی این تشکلات، تأسیس خلافت اسلامی در منطقه خاورمیانه از اهداف آنان به شمار می‌رفت. این در حالی است که داعش پیش از این توسط قدرت‌های بزرگ غربی جهت مقابله و تضعیف دولت سوریه تعریف و مورد حمایت قرار گرفته بود که با تلاش‌های بسیار هوشمندانه سربازان ایران اسلامی در قلمرو مدافعان حرم و رهنمودها و فرامین مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) بالاخره و با وجود حمایت‌های مالی، فکری، تسلیحاتی و ... دشمنان از جمله امریکا، اسرائیل و برخی کشورهای عربی سرنگون گردید که در این کتاب به بررسی سیر تکوین آن و شکل‌گیری داعش با رویکرد به مسائل امنیت خاورمیانه تا سقوط آن بپردازیم.

غلامرضا حسینی هزاوه

دکتری علوم سیاسی